Intervju: Miroslav Lajčák, posebni predstavnik EU u BiH: “Dodik plaća cijenu svojih izjava”

Miroslav Lajčák, visoki predstavnik, posebni izaslanik i ministar

O svome nasljedniku ne želi govoriti – osim da će biti građanin EU i poznavalac regije. Predlaže da ima jasniji mandat i precizirana očekivanja PIC-a, priznaje da OHR ima posla u BiH, ali da nema zajedničkog stava kako i kad će ga završiti…

Oslobođenje: Kada ste shvatili da je Bosna mrtav konj?

Miroslav Lajčák: Nije Bosna mrtav konj. Kad sam to rekao, nije se odnosilo na BiH, već na instrumente međunarodne zajednice. Želio sam poslati sljedeću poruku; ako je OHR, onda treba da ima bonske ovlasti, jer niti OHR bez punog kapaciteta niti Europska unija sa OHR-om ne donose očekivane rezultate. Htio sam reći da nije važno tko predstavlja međunarodnu zajednicu u BiH, važno je što PIC želi.

Od srijede do petka

Oslobođenje: Zašto ste u 24 bruxelleska sata promijenili mišljenje: nakon sastanka s Ollijem Rehnom ponovili ste izjavu o većem interesu međunarodne zajednice za BiH, da biste nakon susreta sa Javierom Solanom ćutali i sutradan objavili da ste prihvatili ponudu premijera Slovačke? Što se desilo?

Miroslav Lajčák: Nije bilo tako. U srijedu sam u Bruxellesu

imao više sastanaka, i svojih i sastanaka predstavnika BiH – bio sam na sastanku predsjednika Radmanovića, pa parlamentaraca. Kad sam se vraćao, išao sam preko Beča i Bratislave. U četvrtak sam dobio izravnu ponudu moga premijera za mjesto ministra vanjskih poslova i tada sam se odlučio: vratio sam se u Sarajevo i to objavio u petak.

Oslobođenje: Niste mi odgovorili: što se promijenilo za BiH, pa je od silne potpore međunarodne zajednice koju ste obećavali, međunarodna zajednica postala mrtav konj?

Miroslav Lajčák: Ja imam odgovornost prema BiH, ali i prema svojoj zemlji. Kada se ukazalo to mjesto, rekao sam javno da sebe ne smatram kandidatom, ali kada mi je premijer to izravno ponudio, prihvatio sam ponudu uz dogovor da dovedem do kraja svoje obveze u BiH. Zato sam još u Sarajevu. Za moje suradnike nije bila tajna da već duže vrijeme smatram sjednicu PIC-a krajem ožujka kulminacijom svog mandata i da bilo koju novu odluku treba da provodi novi čovjek.

Pravni timovi

Pregovori dva pravna tima su se dešavali sukladno jednoglasnoj preporuci PIC-a

Oslobođenje: Zašto je sjednica u ožujku kulminacija: da li Vi očekujete kraj mandata OHR-a?

Miroslav Lajčák: PIC je jasno kazao da su imenovanje mog nasljednika i gašenje OHR-a dva odvojena procesa. Svi uvjeti za gašenje OHR-a nisu ispunjeni. Imamo napredak, posebice oko statusa Brčkog, što se tiče državne imovine ima još posla, a ja ne mogu govoriti kojim tempom će se stvari ovdje odvijati, jer to ovisi o dogovoru domaćih političara.

Oslobođenje: Kontradiktorni ste: OHR-u trebaju bonske ovlasti, a Vi ih niste koristili?

Miroslav Lajčák: Jesam i to oko 40 puta, ali djelovao sam po načelu da bonske ovlasti nisu instrument za nametanje političke odluke. Bonske ovlasti trebaju štititi cjelovitost BiH, državu i državne institucije i reforme, a ostalo je pitanje kompromisa i dogovora domaćih političara. Svako nametanje odluka obično izaziva reakciju jedne strane i produbljuje nepovjerenje, a to nije rješenje. Mi trebamo jačati povjerenje.

Oslobođenje: BiH je danas puno više podijeljena zemlja nego kada ste u nju došli.

Miroslav Lajčák: Loša je atmosfera. Mislim da je do zaoštravanja došlo i stoga što smo postigli neke uspjehe – prije svih, potpisali SSP. Ovdje ima političkih snaga koje žele zaustaviti europski put, a to je samo nepotrebno gubljenje vremena.

Oslobođenje: Kada smo prošli put razgovarali, rekli ste da se Dodik promijenio u posljednje dvije godine. Nije tajna da je upravo on bio najčešća kočnica: zašto ste pristali pregovarati s njegovim pravnim timom?

Miroslav Lajčák: Pregovori dva pravna tima su se dešavali u sukladnosti s jednoglasnom preporukom PIC-a. Visoki predstavnik je instrument međunarodne zajednice. Milorad Dodik ima niz nepotrebnih i neodgovornih izjava koje otežavaju atmosferu i povjerenje u BiH, otežavaju proces koji međunarodna zajednica podržava, ali on predstavlja autentičnu političku snagu u BiH. A BiH ne može da se gradi bez jednog naroda. Umjesto demonizacije Dodika mislim da treba stvarati atmosferu zajedničke odgovornosti domaćih političara. Stoga sam uveo sastanke šestorke. Zašto je to nekima smetalo? Svi koji su sudjelovali bili su konstruktivni, a doživljavali su napade od onih koji nisu ponudili nikakvu alternativu.

Nisu crtali mape

Oslobođenje: Jeste li Vi spremali Tihića pa on stalno ponavlja

tu rečenicu? Evo, sad je Ivanić napustio šestorku.

Miroslav Lajčák: Sada imamo prudski proces, sastanak tri lidera koji žele da se dogovore. Svima je jasno da je teško realizirati taj dogovor, ali zar ih treba satanizirati zato što se dogovaraju? Oni su čelnici svojih partija. Međunarodna zajednica podržava filozofiju dogovora. Naravno, pitanja o kojima razgovaraju moraju ući u parlamentarnu proceduru. Ja sam u zadnja tri dana imao razgovore sa svakim od njih trojice i vjerujem u ono što su mi rekli – da nisu crtali mape. Oni jesu govorili o srednjoj razini vlasti, no…

Oslobođenje: Molim Vas, kako pojašnjavate formulaciju "svi entiteti" koju ponavljaju u izjavama?

Miroslav Lajčák: Ja vjerujem da mape nisu crtali, a ustav BiH se može promijeniti samo po proceduri. Dakle, i ako bi crtali mape – to ništa ne znači. To svi znaju. Hajdemo gledati na pitanja o kojima razgovaraju kao na pitanja o kojima se mora razgovarati. OHR ne može biti paravan domaćim političarima za nečinjenje, a upravo se za to koristi.

Oslobođenje: Koliko je prudski proces paravan međunarodnoj zajednici da se povuče?

MiroslavLajčák: Ja na prudski proces gledam drukčije, jer mislim da samo dogovaranjem možemo naprijed. Međunarodna zajednica je kompletna stala iza Pruda.

Oslobođenje: Zato to i pitam: prudski proces je počeo uoči prošle sjednice PIC-a i skinuo je Dodika s njezina dnevnog reda. Što se najviše zamjera Tihiću.

Miroslav Lajčák: Da nije bilo nastavka prudskog procesa, i ja bih se složio. No, imali su dva sastanka poslije, budžet je usvojen, Brčko je blizu rješenja, državna imovina je pokrenuta. Tihića napadaju zato što je sjeo sa Miloradom Dodikom i zato što ovdje još vlada naivno uvjerenje da će međunarodna zajednica nametnuti rješenje u BiH. To je ne samo

naivno, nego i gubitničko mišljenje. Zar itko želi da se ovdje nameću rješenja pa da se produbljuje nepovjerenje?

Oslobođenje: Koliki je doprinos povjerenju Dodikova izjava, po dolasku iz Bruxellesa, da neće dozvoliti da u RS-u sude sudije muslimani?

MiroslavLajčák: To je suprotno doprinosu BiH, ali Milorad Dodik plaća cijenu za to: pitajte gospodina Radmanovića što su mu rekli u Bruxellesu. BiH nema drugu perspektivu osim europske, a kada su Solana i Rehn eksplicitni, to ima svoju težinu.

Korupcija i pravda

Oslobođenje: Uoči 2008. najavili ste formiranje antikorupcijskog tima: možete li barem uoči odlaska reći što je uradio?

Miroslav Lajčák: Ne mogu i ne želim, jer od početka formiranja tog tima vidim senzacionalistički pristup. Ruka pravde je spora, ali i dostižna.